

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

А.М. Марузе О.В.
« 31 » 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

«ВСТУП ДО ФАХУ»

(назва навчальної дисципліни)

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: Економіки і підприємництва

Умань – 2021 рік

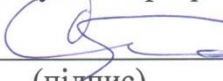
Робоча програма з навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Умань: Уманський НУС, 2021 року – 23 с.

Розробник: д.е.н., доцент Чернега І.І.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Протокол № 1 від «31» серпня 2021 року

Завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

 (Соколюк С.Ю.)
(підпис)

« 31 » 08 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету економіки і підприємництва

Протокол № 1 від « 31 » 08 2021 року

Голова (Смолій Л.В.)
(підпис)

« 31 » 08 2021 року

© УНУС, 2021 рік

© І.І. Чернега, 2021 рік

1. Опис навчальної практики

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 5		1-й	1-й
Індивідуальне розрахунково-аналітичне завдання, реферат		Семестр	
Загальна кількість годин – денна – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: самостійної роботи студента – 45.	Освітній ступінь: - бакалавр	Лекції	
		год.	год.
		Практичні, семінарські	
		год.	год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		90 год.	90 год.
Індивідуальні заняття:			
Вид контролю: залік	Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної практики

Навчальна практика «Вступ до фаху» проводиться для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітньої програми «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» першого курсу денної форми навчання з метою ознайомлення з сучасним станом фінансової науки, її історією, проблемами та перспективами розвитку. При цьому дається загальна характеристика циклу дисциплін, що вивчаються в процесі опанування майбутньої спеціальності, діяльності університету, випускової кафедри і відповідної галузі у контексті подальшої практичної роботи. Під час практики проводиться ознайомлення студентів з особливостями навчання в університеті, новими, відмінними від шкільних формами роботи на лекціях, практичних та лабораторних заняттях. Основна увага акцентується на тому, як саме доцільно вчитися щоб результативно слухати лекції і грамотно складати конспекти, що саме допомагає виробленню у першокурсників індивідуальних методів засвоєння знань, а також які методики максимально сприяють розвитку конкретних практичних навичок для кожної особистості зокрема. Науковою основою навчальної практики є використання методів системного підходу до вивчення спеціальності.

Мета навчальної практики «Вступ до фаху» (інтегральна компетентність) – формування у здобувачів вищої освіти здатності вирішувати складні задачі та практичні проблеми в підприємницькій сфері, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Основними завдання навчальної практики «Вступ до фаху» є ознайомлення студентів з організацією навчального процесу в університеті за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» та поглиблення розуміння основ і сфер професійної діяльності.

Місце навчальної практики «Вступ до фаху» в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми: проходження навчальної практики вимагає попереднього опанування знань з дисциплін: історія економіки та економічної думки, політична економія, національна економіка, основи підприємництва, еколого-економічна діяльність аграрних підприємств, мікроекономіка та інші суміжні науки.

Предметом навчальної практики «Вступ до фаху» є складові системи організації підготовки фахівців спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» освітнього ступеня «Бакалавр».

Результатом вивчення дисципліни є набуття студентами таких компетентностей:

Загальні:

- Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Фахові (спеціальні):

- Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- Здатність визначати та оцінювати характеристики товарів і послуг в підприємницькій, торговельній, біржовій діяльності.
- Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємницької, торговельної та біржової діяльності.
- Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.
- Здатність усвідомлювати умови ефективності міжнародної сегментації, застосовувати методику аналізу зовнішніх ринків, розробляти стратегії виходу підприємства на іноземні ринки.
- Здатність ефективно контролювати дотримання правил торгівлі, зберігання товарів.

В результаті проходження навчальної практики студенти повинні оволодіти наступними **програмними результатами навчання:**

- Використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях.
- Застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

- Організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.
- Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.
- Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.
- Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур.
- Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- Вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.
- Оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів.
- Знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці.
- Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.
- Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.
- Застосовувати одержані знання й уміння для контролю за виконанням дотримання правил торгівлі, зберігання товарів.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назви модулів, змістових модулів і тем	Кількість годин 90	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
		Самостійна робота	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1. СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 «ПІДПРИЄМИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»			
<i>Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи функціонування вищої освіти в Україні</i>			
Тема 1	Організаційні засади функціонування системи вищої освіти в Україні	4	4
Тема 2	Місце Уманського НУС у системі вищої освіти України	4	4
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>		8	8
<i>Змістовий модуль 2. Сучасна система оцінювання знань і вмінь у вищій школі України</i>			
Тема 3	Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи	4	4
Тема 4	Засади функціонування Європейської кредитно-трансферної й акумулюючої системи організації навчального процесу (ECTS) в Україні	4	4
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>		8	8
<i>Змістовий модуль 3. Організація освітньо-виховного процесу в Уманському НУС</i>			
Тема 5	Нормативно-правове забезпечення організації навчального процесу в Уманському НУС	6	6
Тема 6	Організація навчального процесу в Уманському НУС	6	6
Тема 7	Роль випускової кафедри підприємництва, торгівлі та біржової у підготовці фахівців спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	6	6
Тема 8	Студентське самоврядування в Уманському НУС	6	6
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>		24	24

<i>Змістовий модуль 4. Навчальний процес бакалаврів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</i>			
Тема 9	Вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу	6	6
Тема 10	Вибіркові компоненти освітнього циклу	6	6
Тема 11	Місце фахівця спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» на ринку праці	6	6
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>		<i>18</i>	<i>18</i>
<i>Змістовий модуль 5. Сфери працевлаштування фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності</i>			
Тема 12	Підприємство та підприємництво як сфера професійної діяльності	8	8
Тема 13	Основні види підприємництва	6	6
Тема 14	Підприємницький ризик	6	6
Тема 15	Організаційні форми підприємництва	6	6
Тема 16.	Планування підприємницької діяльності	6	6
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>		<i>32</i>	<i>32</i>
Разом годин		90	90

4. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ, ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 076 «ПІДПРИЄМИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Змістовий модуль 1. Теоретико-методичні основи функціонування вищої освіти в Україні

Тема 1. Організаційні засади функціонування системи вищої освіти в Україні.

Етапи становлення та розвитку вищої освіти в Україні. Система вищої освіти на сучасному етапі: управління, напрями модернізації, система забезпечення якості, інтеграція у міжнародний простір.

Автономія закладів вищої освіти. Формування механізмів співпраці закладів вищої освіти та бізнесу.

Тема 2. Місце Уманського НУС у системі вищої освіти України.

Види та типи закладів вищої освіти в Україні, їх основні завдання. Місце Уманського НУС у системі вищої освіти України як осередку підготовки кадрів.

Змістовний модуль 2. Сучасна система оцінювання знань і вмінь у вищій школі України

Тема 3. Болонський процес як засіб інтеграції та демократизації вищої освіти країн Європи.

Етапи становлення та розвитку Болонського процесу. Постулати цінностей системи європейської вищої освіти в основних документах Болонського процесу.

Тема 4. Засади функціонування Європейської кредитно-трансферної й акумулюючої системи організації навчального процесу (ECTS) в Україні.

Особливості провадження Європейської кредитно-трансферної акумулюючої системи (ECTS) в Україні та базові умови її використання: шкала оцінювання, види та форми контролю.

Змістовний модуль 3. Організація освітньо-виховного процесу в Уманському НУС

Тема 5. Нормативно-правове забезпечення організації навчального процесу в Уманському НУС.

Стандарти освітньої діяльності та вищої освіти. Методики підготовки кваліфікованих фахівців. Структура освітньої діяльності в Україні: рівні,

ступені, кваліфікаційні складові. Характеристика різних рівнів і ступенів підготовки фахівців. Атестація здобувачів вищої освіти.

Тема 6. Організація навчального процесу в Уманському НУС.

Сутність освітнього процесу та особливості його перебігу в Уманському НУС. Організація та учасники навчального процесу в Уманському НУС. Функції навчальних структурних підрозділів університету: інститут, факультет, кафедра.

Індивідуалізація навчального процесу. Форми та методи навчання й організації освітнього процесу в Уманському НУС. Необхідність практичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Тема 7. Роль випускової кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності у підготовці фахівців спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Форми та види освітньої діяльності кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського НУС та їх характеристика.

Навчальні плани спеціальності: дисципліни, послідовність вивчення та обсяг відведених годин. Організація навчальної та самостійної роботи студентів на кафедрі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського НУС.

Організація науково-дослідної роботи студентів (НДРС) на кафедрі підприємництва, торгівлі та біржової діяльності Уманського НУС і її місце у професійній підготовці фахівців. Робота з навчальною та науковою літературою. Джерела інформації: основні, суміжні, допоміжні. Наукова бібліотека університету, електронні ресурси, їх місце в освітньому процесі.

Інтелектуальна власність й авторські права. Академічна доброчесність. Захист та законодавча охорона авторських прав.

Тема 8. Студентське самоврядування в Уманському НУС

Права та обов'язки студента Уманського НУС. Організаційна структура, мета, завдання та напрями діяльності органів студентського самоврядування. Положення про студентське самоврядування в Уманському НУС. Позанавчальна діяльність студентів. Центр культури та виховання студентів Уманського НУС.

Змістовий модуль 4. Навчальний процес бакалаврів спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Тема 9. Вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу.

Тема 10. Вибіркові компоненти освітнього циклу.

Тема 11. Місце фахівця спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» на ринку праці

Кваліфікаційні характеристики випускників спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Вимоги роботодавців до фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Права й обов'язки

працівників сфери підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Сфери працевлаштування та професійна етика.

Змістовий модуль 5. Сфери працевлаштування фахівців спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Тема 12. Підприємство та підприємництво як сфера професійної діяльності.

Організаційно-правові форми підприємства, їх класифікація. Типи та види організаційних структур підприємства. Підприємництво, як особливий вид діяльності та само зайнятості.

Тема 13. Основні види підприємництва

Основні типи та види підприємництва. Виробниче підприємництво. Комерційне підприємництво. Посередницьке підприємництво. Фінансове підприємництво. Страхове підприємництво.

Тема 14. Підприємницький ризик

Зміст та функції підприємницького ризику. Види підприємницьких ризиків. Способи оцінки підприємницьких ризиків. Шляхи та методи зниження ризику в підприємницькій діяльності

Тема 15. Організаційні форми підприємництва

Міжнародна класифікація форм підприємництва. Організаційно-правові форми організації підприємницької діяльності в Україні.

Тема 16. Планування підприємницької діяльності

Зміст та види планування. Бізнес-план як основа створення підприємства.

5. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання, які виконують студенти під час проходження навчальної практики вступ за фахом визначаються змістом програми. Студенти виконують індивідуальні розрахунково-аналітичні завдання на основі даних річних статистичних та фінансових звітів підприємств. За результатами розрахунків студенти роблять висновки, пропонують шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств. Відповідно за виконані завдання отримують бали.

1. Чернега І.І., Непочатенко О.А. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Умань: УНУС. 2021. 21 с.

6. Методи навчання

Під час навчальної практики вступ за фахом передбачено використання таких методів навчання як пояснення, інструктаж, практичні методи. Пояснення. Це словесне тлумачення понять, явищ, принципів дії приладів, слів, термінів тощо. Використовують переважно під час викладання нового матеріалу, а також у процесі закріплення, особливо тоді, коли викладач відчуває, що студенти чогось не зрозуміли. Пояснення часто супроводжується різними засобами унаочнення, спостереженням, дослідами. Успіх пояснення залежить від його доказовості, логічності, чіткості, образності мовлення. Інструктаж. Як метод навчання він має інформативний локальний характер, близький до розпорядження алгоритмічного типу. Його застосовують під час підготовки до самостійної роботи. За змістом розрізняють вступний, поточний і підсумковий інструктажі. Під час вступного інструктажу ознайомлюють студентів із змістом майбутньої роботи і засобами її виконання, пояснюють правила і послідовність виконання роботи загалом і окремих її частин, прийоми виконання роботи, вказують на можливі помилки; ознайомлюють з правилами техніки безпеки, організацією робочого місця тощо. Поточний інструктаж здійснюють переважно індивідуально у процесі виконання студентами роботи. Зміст його залежить від швидкості виконання студентами завдань, допущених помилок. Підсумковий інструктаж проводиться у формі бесіди за результатами виконаної студентами роботи і передбачає аналіз цих результатів та їх оцінювання. Практичні методи: Студенти одержують знання й уміння, виконуючи практичні дії з виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних робіт.

7. Методи контролю

Керівництво практикою здійснюється керівником практики із числа викладачів кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, який 14 контролює своєчасне прибуття студентів на місце проходження практики, хід її виконання, консультиє практикантів забезпечують студентів необхідними матеріалами (програмами практики, методичними вказівками, звітами аграрних підприємств) тощо. Під час навчальної практики студент зобов'язаний своєчасно і якісно виконувати завдання, передбачені програмою практики, опановувати прийоми економіки, дотримуватись правил внутрішнього розпорядку. Для забезпечення оцінювання студентів у ході навчальної практики з економіки аграрного підприємства здійснюється поточний контроль роботи студентів. Максимальна сума балів поточного контролю – 100. При контролі систематичності та активності роботи під час навчальної практики з економіки аграрного підприємства оцінюванню в балах підлягають: рівень знань, необхідний для виконання індивідуальних розрахунковоаналітичних завдань, що передбачені завданнями для самостійного опрацювання; повнота, якість і вчасність їх виконання та результати захисту. Максимальна кількість балів, що може отримати студент за виконання індивідуальних розрахунково-аналітичних завдань з кожної теми

складає 10 балів. У разі невиконання певних завдань поточного контролю з об'єктивних причин, студенти мають право, з дозволу викладача, скласти їх до останнього заняття. Час і порядок складання визначає викладач

8. Розподіл балів, які отримують студенти

В основу рейтингового оцінювання знань студента закладена спеціальна 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати студент за всіма видами контролю знань з навчальної практики «Вступ до фаху» з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи тощо). Кількість балів, які можна набрати під час проходження навчальної практики «Вступ до фаху» розподіляються наступним чином:

Для студентів денної та заочної форм навчання

Модуль 1						ІНДЗ	Загальна сума балів
Змістові модулі	ЗМ 1	ЗМ 2	ЗМ 3	ЗМ 4	ЗМ 5	Реферат / есе	
Кількість балів за змістовими модулями	15	15	15	15	15		100
- самостійна робота	15	15	15	15	15		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (реферат / есе)						25	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення

1. Чернега І.І., Непочатенко О.А. Методичні рекомендації для проходження навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Умань: УНУС. 2021. 21 с.
2. Чернега І.І., Непочатенко О.А. Електронний навчальний курс для проходження навчальної практики «Вступ до фаху» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету економіки і підприємництва спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» <https://moodle.udau.edu.ua/course/view.php?id=1519#section-5>

10. Рекомендована література

Базова

1. Акіліна О.В., Пасічник В.Г. Основи підприємництва (навчально-методичний комплекс). Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури 2006. 176 с.
2. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Вид-во «ЦУЛ». 2019. 480 с.
3. Гой І.В. Підприємництво. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. Вид-во «ЦУЛ». 2019. 368 с.
4. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2020. 304 с.
5. Донець Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ 2006. 320 с.
6. Карпюк Г.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник. Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. 2020. 108 с.
7. Колот В. М. Щербина О. В. Підприємництво: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ 2003. 160 с.
8. Колот В.М. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: Начальний посібник / В.М.Колот, І.М.Репіна, О.В.Щербина. К.: КНЕУ, 2009. - 444 с.
9. Кондрашихін А.Б., Пела Т.В. Теорія та практика підприємницького ризику. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
10. Кредісов В.А. Підприємництво - вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою: Монографія. К.: Знання, 2003. 327 с.
11. Кредісов В.А. Підприємництво в Україні: суть, типи та умови формування. К.: Знання України, 2003. 67 с.
12. Кучеренко В.Р., Добрава Н.В., Квач Я.П., Осіпова М.М. Основи бізнесу. Практичний курс (збірник вправ, задач, тестів та ситуаційних завдань) Навч. посіб. / За ред. В. Р. Кучеренка. К.: Центр учбової

літератури, 2010. 176 с

13. Мельников А.В., Коваленко О.А., Пундяк Н.Б. Основи організації бізнесу. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2017. - 200 с.
14. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнес культури. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 168 с.
15. Тягунова Н.М., Спориш О.А. Підприємництво і бізнес-культура. Кредитно-модульний курс. Навчальний посібник рекомендовано МОН України. 2017. 118 с.
16. Шваб Л. І. Економіка підприємства: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. 2-е вид. К.: Каравела, 2005. 568 с.
17. Шваб Л.І. Основи підприємництва: Навч. посібник. 2-е вид. К.: Каравелла, 2007. 368 с.

Допоміжна

18. Cherneha I. The main prerequisites of the socio-economic mechanism formation of business activities of the agricultural sector of Ukraine // Innovation and Entrepreneurship Collection of scientific articles. (Montreal, Canada, January 24, 2020). Ajax Publishing, Montreal, Canada, 2020. P. 17–20.
19. Cherneha I.I., Burliai A.P., Burliai O.L., Nesterchuk Yu.O., Sokoliuk S.Yu., Osipova A.A. Minimization of environmental risks in crops cultivation // Ukrainian Journal of Ecology, 2021, 11 (3) P. 296–304.
20. Cherneha I., Malyovanyi M., Prokopchuk O., Lysa N, Malyovana M. Evaluation of financing the health care system in Ukraine. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) // Education Excellence and Innovation Management through. Vision 2020. Granada, Spain. 2019. P. 957–968 [Міжнародна наукометрична база: Scopus & Web of Science].
21. Cherneha I., Sokolyuk S., Nesterchuk Y., Korotieiev M., Zharun O., Blenda N. Development and Problems of Farmers Activities in Ukraine. Proceedings of the 33rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA) // Education Excellence and Innovation Management through. 2019. Granada, Spain. P. 4287–4298 [Міжнародна наукометрична база: Scopus & Web of Science]
22. Yuliia NESTERCHUK, Mykola KOROTIEIEV, Inna CHERNEHA, Serhii SOKOLIUK, Olena ZHARUN and Nataliia BLENDA. Formation of Productive Employment of Labor Potential by Diversifying the Rural Economy. Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges: proceedings of the 35rd International Business Information Management Association Conference (IBIMA). 1-2 April 2020. Seville, Spain, 2020. P. 14252-14258. (Scopus&Web of Science). (0,64 ум. друк. арк.).
23. Верига Ю.А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.
24. Непочатенко О.О., Резнік Н.П., Транченко Л.В., Транченко О.М.

- Планування діяльності підприємств. К.: КиМУ, 2014. 408 с.
25. Пенькова О.Г., Харенко А.О., Соковніна Д.М. Напрями активізації маркетингової діяльності малих та середніх сільськогосподарських підприємств України у контексті адміністративно-територіальної реформи // Науковий вісник МДУ. Мукачево: Видавництво МДУ, 2018. Вип. 2(10). Ч2. Серія «Економіка».
  26. Соковніна Д. М. Причини невдач нових товарів на ринках України / Матер. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. «Аспекти стабільного розвитку економіки в умовах ринкових відносин, 14-15 травня 2015р.» Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. С. 30-32.
  27. Соковніна Д.М. Використання елементів маркетингових інноваційних технологій для підвищення ефективності діяльності садівничих підприємств в Україні [Електронний ресурс] / Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №18. Режим доступу до статті: <http://global-national.in.ua/issue-18-2017>.
  28. Управління інноваційним розвитком національного господарства: теорія, методологія, практика : кол. монографія / [О. Л. Богашко, Н. В. Білошкурська, С. М. Подзігун та ін.]; за ред. С. М. Подзігун – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. – 180 с.
  29. Чернега І.І. Соціально-економічний механізм підприємницької діяльності в аграрному секторі України: виклики та можливості. – Монографія. Умань, 2020. 406 с.
  30. Чернега І.І., Соколюк С.Ю., Жарун О.В., Коротєєв М. А., Тупчий О.С. Формування інноваційного проекту шляхом прийняття ефективних управлінських рішень // Вісн. УНУС. Серія «Економіка». 2021. № 98. Ч 2. С. 203-211.
  31. Чернега І. І. Заходи щодо реалізації механізму управління соціально-економічною системою підприємства // Екон. вісн. Запоріз. держ. інженер. акад. 2018. № 1(13). С. 60–64.
  32. Чернега І. І. Теоретична інтерпретація сутності підприємницької діяльності // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2017. № 3. С. 302–309 [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
  33. Чернега І. І. Теоретичні засади підприємництва як сучасної форми господарювання // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2018. № 1. С. 54–62. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
  34. Чернега І. І., Бурляй О.Л., Бленда Н.О., Пономарьова М.С., Прозорова Н.В. Обізнаність суб'єктів соціально-трудова відносин в інституціональному бізнес-середовищі // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (1). С. 148-161. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].
  35. Чернега І. І., Нестерчук Ю.О., Соколюк С.Ю., Непочатенко О.А., Жарун О.В. Конкурентні переваги соціально-економічного механізму підприємницької діяльності у бізнес-середовищі та економічна безпека бізнесу // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2021. № 2 (2). С. 62-73. [Міжнародна наукометрична база: Index Copernicus].

36. Чернега І. І., Соколюк С.Ю., Бечко П.К., Пташник С.А. Вплив регуляторних механізмів розвитку аграрної сфери на реалізацію потенціалу цифрових технологій // Економіка та держава. 2021. № 8. С. 23 – 27. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.8.23
37. Чернега І. І., Шевченко Н. О., Бленда Н. О. Labour compensation as a socio-economic category and the main source of income of the population of Ukraine // Економіка АПК. 2017. № 6. С. 80–85 [Міжнародна наукометрична база : Index Copernicus].
38. Чернега І. І., Шевченко Н. О., Бленда Н. О. Аналіз сучасного стану ринку молока в Україні // Вісн. ХНАУ. Серія «Економічні науки». 2017. № 1. С. 101–109 [Міжнародна наукометрична база:Index Copernicus]
39. Юрко І.В. Книга Торговельне підприємництво. Навчальний посібник. Центр учбової літератури. 2014. 322 с.

Інформаційні ресурси

40. Наукова бібліотека Уманського НУС
41. Репозитарій Уманського НУС
42. <http://www.wmw.com> – сервер компанії World Market Watch, який містить базу даних з ринкових досліджень, пропозиції ділових партнерів, ціни на світових ринках тощо;
43. <http://www.umich.edu/sgupta/survey3> – звіти за результатами опитувань покупців в Internet.
44. <http://www.autosystems.com.ua> – інформаційно-пошукова система по підприємствах, фірмах і організаціях, які працюють на ринку України (Маркетинг термінал-2000);
45. <http://barhan.poll/ava.ua/marek/> – розділ маркетинг і реклама: теорія практичні поради;
46. <http://udc.com.ua/> – проект про бізнес-технології, головні теми: кооперація, системи управління якістю, маркетинг і Internet, дисконтна програма;
47. <http://www.i2.com.ua> – Бібліотека інтелектуальні системи прогнозування: фінанси, валюта, економіка, маркетинг, менеджмент, цінні папери, біржі;
48. <http://www.profibook.com.ua> – ділова література з економіки, менеджменту, реклами і маркетингу, управління персоналом, психології бізнесу, інформаційних технологій тощо;
49. <http://www.bdo.com.ua> – сайт для власників і управителів українських компаній з освіти, економіки, маркетингу тощо; .
50. <http://www.business-master.com.ua> – бізнес-портал психології бізнесу: технології управління підприємством, управління персоналом, управління маркетингом і продажами, фокус групи, паблік рилейшнз, медіа-компанії і т.ін.;
51. <http://www.univest-group.com/propoz/> – «Пропозиція» – український журнал з питань агробізнесу;

52. <http://www.glecsys.kiev.ua> – система побудови Internet-магазинів;
53. <http://www.geology.com.ua> – центр менеджменту і маркетингу в галузі наук про землю;
54. <http://www.sebso.com.ua/> – система електронного бізнесу і торгівлі в Internet.